

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Non me fugit, optime lector, non paucos esse, qui mirentur, cur editio hujus quarti tomi (1) tam longo tempore dilata fuerit. Sed si mirari desinent, si causas, quæ omnino veræ et multis notæ sunt, hujus dilationis attenderint. Nam et opuscula quædam ob varias occasiones non sine magno labore conficere hoc ipso tempore me oportuit; et ad-versa valetudine non semel tentatus studia remittere, vel etiam penitus intermittere aliquando coactus sum. Nec defuerunt in Urbe occupationes plurimæ tum publicæ, tum privatæ, quæ sæpe menses, interdum annos huic a me instituto operi eripuerunt.

Accessit postremo Gallicana peregrinatio, non minus diuturna, quam periculosa, siquidem in eorum numerum, qui SIXTI V jussu Legatum Apostolicum comitabantur, adscitus, annum integrum et eo amplius, partim in variis itineribus conficiendis, partim in tolerandis obsidionis Parisiensis incommodis ita consumpsi, ut in tanto armorum strepitu vix aliquid commentationi, aut scriptioni operæ et laboris impenderim.

Et quoniam in mentionem hujus legationis incidimus, et ego insignium virtutum Henrici Cajetani Cardinalis et Legati spectator et testis fui, injuriam posteritati facere me arbitrarer, nisi hoc loco testatum relinquerem, Legatum Cajetanum primariæ nobilitatis virum ea pietatis, sapientiæ, fortitudinis, liberalitatis, comitatis, doctrinæ etiam et ingenii laude toto legationis tempore floruisse, ut una esset omnium vox, ad ea negocia tot periculis obnoxia, totque difficultatibus implicata, nullum ab Apostolica Sede mitti potuisse hominem aptiorem. Ejus certe incredibili animi magnitudini, in summa rerum omnium desperatione, salutem suam debere se Galliarum metropolis Lutetia libenter agnoscit, et prædicat.

(1) Editionis juxta Venetam, anni MDXCXIX.

Ego vero cum itinerum laboribus, bellorumque periculis essem aliquando liberatus, retuli me ad opus jam pridem institutum: sed non ita pristinas occupationes effugere potui, quin mihi rursus annus alius quasi de manibus elaberetur. Itaque hyeme superiore, ut omnino ab occupationibus ceteris me subducerem, secessi in Tusculanum, atque in ea solitudine paucis mensibus tandem perfeci, quod alioqui multis annis perficere non potueram. Quartus igitur hic tomus, quo totum opus concluditur et absolvitur, ante quadriennium, inchoatus, nunc demum Deo juvante prodit in lucem.

Quamvis autem controversias omnes temporis nostri complecti, certa que methodo in unum quasi corpus conferre voluerim: tamen controversiam de indulgentiis, quæ ceteris omnibus occasionem dedit, video nondum esse tractatam. Nam cum in libris de Pœnitentia ea disputatio locum habere debuisset; et ego rebus aliis impeditus ante nundinas autumnales manum illi extremam imponere non potuissem; malui sine hac disputatione tomum illum tertium tunc emittere, quam cum typographi dispendio propter unius libri additionem, vernaes nundinas expectare.

Ceterum si Deus vitam mihi paulo longiorem donare dignabitur, et aliquid otii nactus fuero: in alia totius operis editione non solum librum de indulgentiis, sed etiam alia quædam, quæ a nonnullis desiderari videntur, adjungam. Interim his meis laboribus, quales quales sunt, vnius divinæ gloriæ, et utilitatis tuæ causa susceptis, pie Lector, utere, meque apud Deum precibus tuis juva.

ORATIO IN SCHOLIS HABITA.

Annum jam decimum cum Lutheranis in hac palæstra depugno. Nec mihi tamen unquam venit in mentem, ut antequam novum certamen ingrediar, quale tandem sit animal, Lutheranus, aperiã, cum præsertim apud eos agatur, quorum non pauci fortasse nunquam ejusmodi monstra viderunt. Sed hoc anno rei, de qua agitur, magnitudo admo-nuit, ut quoniam concertatio gravissima, non cum uno, vel altero grege Lutheranorum, sed cum omnibus omnino, quamvis inter se non minus quam anobis dissidentibus, futura est, non ante in hanc arenam pug-naturus ingrediar, quam breviter exposuero, quid sit quod vulgo dicitur Lutheranus.

Ac ut nemo dubitet, orationi meæ fidem habere, nihil ipse fingam, nihil afferam meum, sed cum virum auctorem, ac testem producam, cujus vel solum nomen ad fidem faciendam sufficiat. Is erit Apostolus, et Evangelista Joannes, qui in illa sua divinissima Apocalypsi, postea-quam de prioribus sæculis multa longe prospiciendo perscripserat, ubi ad hoc sæculum venit, Lutherum per stellam de cælo cadentem; Lu-theranam doctrinam per fumum de tartaro ascendentem; ipsos autem Lutheranos per exercitum innumerabilium, atque horribilium locusta-rum, ita suis coloribus, ita ad vivum, ita luculenter expressit, ut nihil dici potuisse videatur apertius. Quamobrem si quæ Joannes de stella, de fumo, et de locustis in Apocalypsi scripsit, paulo diligentius pro temporis brevitate exposuerimus, nemo erit, qui non intelligat, quod genus bestiarum sit, cum quo, Deo bene juvante, pugnare aggre-dimur.

Igitur de stella, quæ primo loco inspicienda est, ita loquitur nonum caput Apocalypseos: *Et quintus Angelus tuba cecinit, et vidi stellam de cælo cecidisse in terram, et data est ei clavis putei abyssi. Et aperuit*